

Kodeks Etyczny Psychoterapeuty Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego

Kodeks Etyczny Psychoterapeuty Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego przyjęty na Walnym Zgromadzeniu Członków Sekcji Naukowej Psychoterapii Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego w dniu 8 XII 2000 roku oraz na Walnym Zgromadzeniu Członków Sekcji Terapii Rodzin Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego w dniu 3 marca 2001 roku.

Wstęp

Proces psychoterapii, oparty na szczególnego rodzaju relacji między osobą pozostającą w terapii a psychoterapeutą, jest integralnie związany z problematyką etyczną. Kontakt międzyosobowy powinien być źródłem zmian pozytywnych, ale może także być przyczyną niepowodzeń i nadużyć. Konieczne jest zatem określenie etycznej odpowiedzialności psychoterapeuty wobec osób uczestniczących w procesie terapii.

Kodeks etyczny ma pomóc w rozwoju wrażliwości etycznej, ma uzmysławiać wagę tych procedur, które chronią etyczny charakter procesu terapii oraz ma ułatwić podejmowanie konkretnych etycznych decyzji. Nie stanowi jednak prawa w ścisłym tego słowa znaczeniu; raczej określa standard odpowiedniego zachowania i postępowania terapeuty, nie zwalniając go wszakże z obowiązku własnej wrażliwości i osobistej odpowiedzialności za przebieg terapii.

I. Zasady ogólne

1. Terapeuta uczciwie i rzetelnie wykonuje swoją pracę, z szacunkiem wobec osób pozostających w terapii oraz wobec osób, z którymi w terapii współpracuje.
2. Obowiązkiem terapeuty jest uwzględnianie przede wszystkim dobra osób pozostających w terapii.
3. Terapeuta powinien stale rozwijać swoje umiejętności zawodowe.
4. Terapeucie nie wolno przenosić relacji z osobą leczoną poza obszar terapii.

II. Zasady praktyczne

1. Terapeuta nie ma prawa wydawać ocen moralnych, ani kierować się zasadami ideologii politycznej. Psychoterapeuta ma obowiązek powstrzymać się od działań wynikających z wszelkich uprzedzeń rasowych, religijnych, narodowościowych oraz z jego stosunku do płci, wieku i orientacji seksualnych pacjenta, zarówno w toku terapii, jak i w swoim życiu zawodowym. Terapeuta nie może jednak legitymizować zachowań będących przestępstwem w

rozumieniu kodeksu karnego czy kodeksu rodzinnego (np. przemocy fizycznej bądź seksualnej w rodzinie).

2. Proces psychoterapii powinien być poprzedzony kontraktem terapeutycznym, określającym cele i metody pracy oraz zasady jej finansowania.
3. Terapeuta nie może osobom uczestniczącym w terapii narzucać wprost ani pośrednio własnego systemu wartości. W wypadku uniemożliwiających pracę znaczących różnic między systemem wartości osoby pozostającej w terapii i terapeuty, terapeuta ma prawo rozwiązać kontrakt i skierować osobę pozostającą w terapii do innego terapeuty.
4. Obowiązkiem terapeuty jest korzystanie z różnych form współpracy i superwizji, by zminimalizować ryzyko błędów wynikających z jego osobistych problemów i uwikłań emocjonalnych.
5. Nieetyczne jest uzależnianie proponowanego rodzaju terapii w zależności od możliwości finansowych pacjenta.
6. Nieetyczne jest podejmowanie działań mających na celu leczenie w przypadku niedysponowania przez terapeuta ogólnie dostępną wiedzą umożliwiającą postawienie prawidłowej diagnozy oraz wiedzą o wskazaniach do stosowania różnych form terapii.

III. Zachowania terapeutyczne

1. Tajemnica procesu terapeutycznego

Na terapeutę spoczywa obowiązek zapewnienia tajemnicy spotkania terapeutycznego.

1.1. Terapeuta nie ma prawa bez zgody osoby uczestniczącej w terapii ujawniać samego faktu, że ktoś pozostaje w terapii, ani udzielać informacji uzyskanych w czasie terapii osobom nie biorącym udziału w terapii (innym terapeutom, lekarzom, członkom rodziny, instytucjom).

1.2. Włączenie w proces terapii osób szkolących się oraz wykorzystanie dokumentacji z terapii (w tym także: zapisu audio lub wideo) wymaga odrębnej pisemnej zgody osób uczestniczących w terapii. Osoby uczestniczące w terapii muszą mieć swobodę w niewyrażeniu zgody na wykorzystanie ich terapii do procesów dydaktycznych.

1.3. Przy wykorzystywaniu procesu terapii jako materiału dydaktycznego (także w publikacjach typu case study) należy – na ile to możliwe – zabezpieczyć anonimowość uczestników terapii poprzez takie zniekształcenie informacji, by uniemożliwić identyfikację osoby pacjenta.

1.4. Tajemnica terapii może być uchylona jedynie wtedy, kiedy przemawia za tym dobro wyższe (np. w przypadku poważnego zagrożenia życia lub zdrowia innych lub życia pacjenta) i tylko wobec osób lub instytucji do tego odpowiednich.

1.5. Powyższe uwagi dotyczą także terapii osoby niepełnoletniej, przy czym niezbędne jest każdorazowe rozważenie, na ile w interesie dziecka leży ujawnienie jego spraw wobec rodziców bądź opiekunów. Terapeuta ma prawo, nie łamiąc zasady dyskrecji poinformować rodziców bądź opiekunów o własnych wnioskach i ewentualnych zaleceniach. Rodzice lub opiekunowie pacjenta nieletniego muszą zostać poinformowani o objęciu danej osoby opieką terapeutyczną.

2. Konflikt interesu

Jeśli cele instytucji, w której zatrudniony jest terapeuta, pozostają sprzeczne z interesem osoby leczonej, terapeuta powinien wybierać dobro osoby leczonej, a jeśli nie jest to możliwe, powinien zawiesić kontrakt (z instytucją lub z osobą pozostającą w terapii). W przypadku konfliktu interesów własnych lub instytucji zatrudniającej psychoterapeutę a dobrem pacjenta, obowiązuje zasada „Salus aegroti suprema lex esto”.

3. Techniki w psychoterapii

Nieetyczne jest stosowanie bez zachowania szczególnego namysłu i ostrożności oraz dbałości o interes pacjenta i o poszanowanie jego godności wszelkiego rodzaju technik bądź procedur, które mogą mieć charakter niekonwencjonalny, spektakularny bądź mają wydzźwięk manipulacyjny.

4. Kontakt w psychoterapii

4.1. Zależności osoby (osób) leczonej od terapeuty nie wolno wykorzystywać w żaden sposób: emocjonalnie, materialnie ani poprzez naruszenie wolności i godności osobowej pacjenta.

4.2. Nieetyczne jest nawiązywanie jakiegokolwiek formy bliskości seksualnej z osobami pozostającymi w terapii lub chorymi, którzy uczestniczą w badaniach naukowych.

4.3. Wszelkie informacje pochodzące z terapii mogą być wykorzystywane tylko do celów tej terapii.

4.4. Nie powinno się prowadzić psychoterapii wobec osoby znajomej. Jeżeli zaś zachodzi taka konieczność, na czas prowadzenia psychoterapii należy zawiesić wszelkie kontakty towarzyskie z tą osobą.

IV. Prawa terapeuty

1. Terapeuta ma prawo odmowy podjęcia leczenia wtedy, gdy uznaje, że nie jest w stanie podjąć rzetelnie terapii.
2. Terapeuta ma prawo – a z uwagi na interes pacjenta – także obowiązek – dbać o swoją dobrą kondycję psychiczną. Zasada satysfakcji z pracy terapeuty nie może jednak stać ponad interesem pacjenta.

V. Postanowienia końcowe

Nadzór nad przestrzeganiem kodeksu sprawuje Komisja Etyki Psychoterapeuty. Zarząd Sekcji Naukowej Psychoterapii Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego wspólnie z Zarządem Sekcji Terapii Rodzin Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego powołają komisję oraz opracują zasady jej pracy i rozpatrywania skarg.

Kodeks etyczny terapeuty uzależnień

Wstęp

Kodeks Etyczny Terapeuty Uzależnień przyjęty i zatwierdzony przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii stanowi zbiór zasad określających standardy postępowania terapeuty. Kodeks nie stanowi przepisów prawa powszechnie obowiązującego.

Dobro drugiego człowieka jest naczelną wartością terapeuty uzależnień – specjalisty i instruktora terapii uzależnień oraz innych osób uczestniczących w procesie terapii. Terapeuta uzależnień szanuje godność, podmiotowość i autonomię pacjenta. Celem jego zawodowej działalności jest udzielanie profesjonalnej pomocy osobom uzależnionym oraz ich bliskim. Kodeks opracowany jest w oparciu o Kodeks Etyczny Psychoterapeuty Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego oraz Kodeks Etyczno-Zawodowy Psychologa.

Zasady ogólne

1. Terapeuta uzależnień wypełnia swoje obowiązki z poszanowaniem praw człowieka bez względu na rasę, płeć, wiek, stan zdrowia, wykształcenie, orientację seksualną, narodowość, status materialny i społeczny oraz poglądy religijne i polityczne, *etc*

2. Terapeuta uzależnień uczciwie i rzetelnie, zgodnie z obowiązującymi standardami zawodowymi, wykonuje swoją pracę z szacunkiem wobec osób pozostających w terapii oraz wobec osób trzecich.
3. Terapeuta uzależnień udziela świadczeń zgodnie z kompetencjami i umiejętnościami zawodowymi i nie podejmuje zadań przekraczających jego możliwości.
4. Jakość pracy terapeuty uzależnień nie jest zależna od wysokości wynagrodzenia.
5. Terapeuta uzależnień nie przenosi relacji z osobą leczoną poza obszar terapii.
6. Terapeuta uzależnień rozwija swoje umiejętności zawodowe oraz dba o swoją higienę psychiczną.

Zasady szczegółowe

1. Terapeuta uzależnień nie wydaje ocen moralnych o osobach pozostających w procesie terapii.
2. Terapeuta uzależnień przestrzega przepisów powszechnie obowiązującego w Polsce prawa.
3. Terapeuta uzależnień przestrzega w szczególności ustawy o ochronie danych osobowych we wszystkich działaniach terapeutycznych, naukowych i dydaktycznych.
4. Terapeuta uzależnień określa w porozumieniu z pacjentem metody pracy, czas i miejsce terapii oraz informuje o zasadach finansowania.
5. Terapeuta uzależnień informuje osoby pozostające w terapii, a za zgodą pacjenta także osoby trzecie, o celu i przebiegu terapii, stosowanych technikach terapeutycznych oraz o wszystkich możliwych skutkach terapii.
6. Terapeuta uzależnień zapewnia stosowne, bezpieczne miejsce, warunki oraz wyposażenie odpowiednie do rodzaju prowadzonej terapii.
7. Terapeuta uzależnień ma obowiązek zachowania w tajemnicy informacji związanych z pacjentem, uzyskanych w trakcie procesu leczenia.
8. Terapeuta uzależnień jest związany tajemnicą zawodową również po śmierci pacjenta.
9. Terapeuta uzależnień może ujawnić informacje objęte tajemnicą zawodową, jeśli pacjent lub jego przedstawiciel ustawowy wyrazi na to zgodę, lub gdy tak stanowią odrębne przepisy, lub gdy zachowanie tajemnicy może stanowić niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia pacjenta lub innych osób.
10. Terapeuta uzależnień nie stosuje żadnych form przemocy.

11. Terapeuta uzależnień powstrzymuje się od towarzyskich i biznesowych relacji ze swoim pacjentem.
12. Terapeuta uzależnień nie pozostaje w osobistych związkach (w tym intymnych) z pacjentami (a także ich bliskimi i rodzinami).
13. Terapeuta uzależnień unika nadmiernej ingerencji w prywatność pacjenta i dba o jego psychiczne bezpieczeństwo.
14. Terapeuta uzależnień w procesie terapii nie narzuca pacjentowi osobistych poglądów, respektuje jego system wartości i prawo do podejmowania własnych decyzji.
15. Terapeuta uzależnień świadomy swoich ograniczeń w zawodowej praktyce terapeutycznej konsultuje się w razie potrzeby z odpowiednimi specjalistami.
16. Terapeuta uzależnień powstrzymuje się od oferowania swoich usług terapeutycznych pacjentowi innego terapeuty.
17. Terapeuta uzależnień powstrzymuje się od uwag, oceny i komentarzy w sprawie terapii prowadzonej przez innego terapeutę.
18. Terapeuta uzależnień unika podwójnych relacji z superwizorami, pracownikami, studentami, badaczami czy wolontariuszami.
19. Terapeuta uzależnień reaguje na zachowania innych terapeutów przekraczające normy prawne, zawodowe i etyczne.